

Početna stranica>Zakonodavstvo i sudska praksa>Nacionalno zakonodavstvo

Ustawodawstwo krajowe

Mađarska

Na tej stronie przedstawiono informacje na temat systemu prawnego na Węgrzech.

Źródła prawa

I. Hierarchia norm prawnych

1. Ustawa zasadnicza

Na Węgrzech najwyższą pozycję w hierarchii norm prawnych zajmuje **ustawa zasadnicza Węgier** (ogłoszona dnia 25 kwietnia 2011 r.), z którą muszą być zgodne wszystkie inne akty prawne. Ustawę zasadniczą uchwalił **parlament węgierski** (zwany również Zgromadzeniem Narodowym), a jej **zmiana** wymaga **większości dwóch trzecich głosów wszystkich deputowanych do parlamentu** (art. 5 ust. 2 ustawy zasadniczej).

Ustawa zasadnicza i przepisy przejściowe do niej (przepisy przejściowe do ustawy zasadniczej Węgier ogłoszone dnia 31 grudnia 2011 r.) **weszły w życie w dniu 1 stycznia 2012 r.**

Ustawa zasadnicza Węgier składa się z **sześciu części**: preambuły noszącej tytuł „**Narodowe wyznanie wiary**” oraz sekcji zatytułowanych: „**Fundamenty**” (art. A–T), „**Wolność i odpowiedzialność**” (art. I–XXXI), „**Państwo**” (art. 1–54), „**Szczególny reżim prawny**” oraz „**Przepisy końcowe**”.

Część zatytułowana „**Fundamenty**” zawiera przepisy ogólne określające:

ustrój państwa,
podstawowe zasady funkcjonowania państwa,
przekazanie pewnych kompetencji Unii Europejskiej,
stolicę Węgier i jednostki podziału administracyjnego,
najważniejsze przepisy dotyczące obywatelstwa węgierskiego i sposobów jego nabycia,
język urzędowy, godło, flagę, hymn, święta narodowe i oficjalną walutę Węgier,
miejsce ustawy zasadniczej w węgierskim systemie prawnym, zgodnie z którym ustawa zasadnicza jest podstawą systemu prawnego Węgier,
zasady przyjmowania i wprowadzania zmian ustawy zasadniczej,
rodzaje węgierskich aktów prawnych,
pewne zasady podstawowe, takie jak:
zakaz zdobywania i sprawowania władzy przemocą,
odpowiedzialność za los Węgrów żyjących poza granicami państwa,
współpraca w ustanawianiu jedności europejskiej,
ochrona instytucji małżeństwa,
zapewnienie warunków uczciwej konkurencji gospodarczej,
zasada zrównoważonej, przejrzystej i stabilnej gospodarki budżetowej,
obowiązek ochrony i utrzymania zasobów naturalnych,
budowa i zachowanie pokoju i bezpieczeństwa oraz dążenie do współpracy ze wszystkimi narodami i państwami świata na rzecz stabilnego rozwoju ludzkości.

W części zatytułowanej „**Wolność i odpowiedzialność**” określono podstawowe prawa i obowiązki. Za prawa podstawowe uznaje się między innymi:

prawo do życia i godności człowieka,
zakaz tortur, niehumanitarnego, poniżającego traktowania lub karania, niewolnictwa i handlu ludźmi,
zakaz wszelkich praktyk eugenicznych oraz wykorzystania ludzkiego ciała i jego części dla zysku, a także zakaz klonowania,
prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego oraz gwarancje dotyczące pozbawienia wolności,
prawo do swobodnego przemieszczania się i wyboru miejsca zamieszkania,
prawo do życia prywatnego i rodzinnego,
prawo do ochrony danych osobowych i dostępu do danych istotnych dla interesu publicznego,
prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania,
prawo do pokojowych zgromadzeń,
prawo do wolności słowa,
prawo do nauki i kultury,
prawo do swobodnego wyboru pracy i zajęcia oraz prawo przedsiębiorczości,
prawo do posiadania własności,
zakaz wydalenia węgierskich obywateli z terytorium Węgier,
prawo do azylu,
równość wobec prawa,
zakaz dyskryminacji,
zakaz pracy dzieci,
prawo do zdrowego środowiska naturalnego,
prawo do głosowania i kandydowania w wyborach do parlamentu węgierskiego i samorządów terytorialnych oraz w wyborach burmistrza, a także w wyborach posłów do Parlamentu Europejskiego,
prawo gwarantujące wszystkim, że ich sprawy urzędowe będą rozpatrywane w sposób bezstronny, uczciwy i w rozsądnym terminie,
prawo obywateli węgierskich do ochrony ze strony Węgier podczas pobytu za granicą,
ustawa zasadnicza określa ponadto najważniejsze prawa narodowości oraz osób objętych postępowaniem karnym.

Zgodnie z ustawą zasadniczą Węgry dążą między innymi do:

zapewnienia wszystkim obywatelom zabezpieczenia społecznego,

zapewnienia wszystkim dostępu do mieszkania w godnych warunkach i do usług użyteczności publicznej.

W ustawie zasadniczej określono również pewne **obowiązki**, mianowicie:

obowiązek uczestniczenia w zaspokajaniu wspólnych potrzeb społecznych (podział obciążeń publicznych) oraz

obowiązek obywateli węgierskich do obrony ojczyzny.

Część ustawy zasadniczej zatytułowana **Państwo** zawiera podstawowe zasady dotyczące urzędów publicznych i najważniejszych instytucji w państwie, określając status prawny i zadania:

parlamentu,

Prezydenta Republiki,

rządu,

autonomicznych organów regulacyjnych (*önálló szabályozó szerv*),

Trybunału Konstytucyjnego (Alkotmánybíróság),

sądów i prokuratury,

Rzecznika Praw Podstawowych (alapvető jogok biztosa),

samorządów terytorialnych (*helyi önkormányzat*),

Węgierskiego Banku Narodowego,

Państwowej Izby Obrachunkowej (Állami Számvevőszék),

węgierskich sił zbrojnych,

policji i służb bezpieczeństwa narodowego,

referendum ogólnokrajowego.

Część ustawy zasadniczej zatytułowana „**Szczególny reżim prawny**” zawiera przepisy dotyczące stanu nadzwyczajnego, stanu wyjątkowego, stanu mobilizacji ochronnej, nieoczekiwanej napaści i stanu zagrożenia.

2. Ustawy

Na Węgrzech ustawy uchwała **parlament**. Ustawa zasadnicza wymaga, aby **przepisy odnoszące się do podstawowych praw i obowiązków** były określane w drodze ustawy. Parlament przyjmuje ustawy **zwykłą większością głosów** (ponad połowy deputowanych obecnych podczas głosowania). Nie dotyczy to określonych w ustawie zasadniczej tzw. **ustaw organicznych** (*sarkalatos törvény*), do których przyjęcia i zmiany wymagana jest większość **dwóch trzecich** głosów deputowanych **obecnych podczas głosowania**.

Zgodnie z ustawą zasadniczą w ustawie organicznej określa się przepisy dotyczące na przykład obywatelstwa, kościołów, praw narodowości żyjących na Węgrzech, statusu i wynagrodzenia posłów do parlamentu i Prezydenta Republiki, Trybunału Konstytucyjnego, samorządów terytorialnych, szczegółowych zasad stosowania godła i flagi oraz odznaczeń państwowych.

Zgodnie z ustawą zasadniczą większości głosów dwóch trzecich wszystkich posłów do parlamentu wymagają: upoważnienie do uznania wiążącej mocy traktatów założycielskich i zmieniających Unii Europejskiej, ogłoszenie stanu wyjątkowego i stanu wojennego oraz zawarcie pokoju.

Przed przyjęciem ustawy nr XXXI z 1989 r. o zmianie konstytucji Rada Prezydencka Węgier była uprawniona do wydawania rozporządzeń (z mocą ustawy).

Z punktu widzenia hierarchii norm prawnych obowiązujące nadal rozporządzenia z mocą ustawy uznaje się za mające taki sam status jak ustawy.

3. Rozporządzenia (*rendeletek*)

W ustawie zasadniczej uznaje się następujące rodzaje rozporządzeń: rozporządzenie rządu, rozporządzenie premiera, rozporządzenie ministra, rozporządzenie prezesa Węgierskiego Banku Narodowego, rozporządzenie kierownika autonomicznego organu regulacyjnego, rozporządzenie samorządowe. Ponadto w czasie stanu nadzwyczajnego rozporządzenie może wydać Rada Obrony Kraju (Honvédelmi Tanács), a w czasie stanu wyjątkowego – Prezydent Republiki.

3.1. Rozporządzenia rządu

Uprawnienie **rządu** do wydawania **rozporządzeń** może mieć **charakter pierwotny lub opierać się na delegacji ustawowej**. Uprawnienie pierwotne określa art. 15 ust. 3 ustawy zasadniczej, zgodnie z którym rząd, działając w ramach swych uprawnień, wydaje rozporządzenia w sprawach nieregulowanych ustawą. Rozporządzenie rządu nie może być sprzeczne z ustawą. Nie stanowi to ograniczenia uprawnień parlamentu, bowiem parlament może włączyć do swych uprawnień dowolny obszar legislacyjny.

Zgodnie z ustawą zasadniczą oraz ustawą nr CXXX z 2010 r. o stanowieniu prawa rząd może również, na mocy konkretnej delegacji ustawowej, uchylać rozporządzenia wykonawcze do ustaw. Zgodnie z § 5 ust. 1 ustawy nr CXXX z 2010 r. w upoważnieniu do uchwalania przepisów wykonawczych należy określić podmiot upoważniony oraz przedmiot i zakres upoważnienia. Upoważniony podmiot nie może udzielać dalszych delegacji innemu podmiotowi (zakaz subdelegacji).

3.2. Rozporządzenia premiera

Ustawa zasadnicza przewiduje, że również premier rządu może wydawać rozporządzenia, na przykład rozporządzenie, w którym wyznacza spośród ministrów wicepremiera. W hierarchii norm prawnych rozporządzenie premiera zajmuje taką samą pozycję jak rozporządzenia ministrów.

3.3. Rozporządzenia ministrów

W hierarchii norm prawnych **rozporządzenia ministrów** znajdują się niżej niż rozporządzenia rządu. Zgodnie z ustawą zasadniczą minister, **na podstawie swych ustawowych uprawnień** bądź upoważnienia otrzymanego w drodze rozporządzenia rządowego (wydanego w ramach kompetencji rządu), może samodzielnie albo w porozumieniu z innym ministrem wydać rozporządzenie, które nie może być sprzeczne z ustawą, rozporządzeniem rządowym ani rozporządzeniami prezesa Węgierskiego Banku Narodowego.

3.4. Rozporządzenia prezesa Węgierskiego Banku Narodowego

Prezes Węgierskiego Banku Narodowego, na podstawie ustawowego upoważnienia, w ramach swoich uprawnień wynikających z ustawy organicznej, może wydawać **rozporządzenia**, które nie mogą być sprzeczne z ustawą.

3.5. Rozporządzenia kierownika autonomicznego organu regulacyjnego

Zgodnie z art. 23 ust. 4 ustawy zasadniczej kierujący autonomicznym organem regulacyjnym, na podstawie upoważnienia określonego ustawą i działając w zakresie swoich kompetencji określonych ustawą organiczną, wydaje rozporządzenia, które nie mogą być sprzeczne z ustawami ani z rozporządzeniami rządu, rozporządzeniami premiera, rozporządzeniami ministrów i rozporządzeniami prezesa Węgierskiego Banku Narodowego.

3.6. Rozporządzenia samorządowe

Zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy zasadniczej, działając w ramach swych uprawnień, samorząd terytorialny może uchylać rozporządzenia na podstawie ustawowego upoważnienia w celu uregulowania spraw lokalnych nieuregulowanych ustawą lub innymi aktami normatywnymi. Rozporządzenia samorządowe nie mogą być sprzeczne z żadnymi innymi przepisami prawa.

Szczegółowe przepisy dotyczące rozporządzeń przyjmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego zawiera ustawa nr CLXXXIX z 2011 r. o samorządach terytorialnych Węgier.

4. Umowy międzynarodowe i zasady prawa międzynarodowego

Rząd Węgier może zawierać **umowy międzynarodowe** z innymi państwami lub rządami innych państw. Na Węgrzech stosunek pomiędzy umowami międzynarodowymi a prawem krajowym opiera się na systemie dualistycznym, tj. umowy międzynarodowe stają się **częścią prawa krajowego** w wyniku ich **ogłoszenia** w węgierskich aktach prawnych (promulgacja).

Zasady prawa międzynarodowego

Zgodnie z art. Q ust. 3 ustawy zasadniczej Węgry przyjmują powszechnie uznane przepisy prawa międzynarodowego. Międzynarodowe prawo zwyczajowe oraz ogólne zasady prawa międzynarodowego stają się więc automatycznie częścią prawa węgierskiego bez konieczności ich transformacji.

II. Nielegisłacyjne źródła prawa

1. Instrumenty prawne administracji publicznej (*közzégi szerverezetsabályozó eszközök*)

Węgierski system prawny obejmuje również instrumenty prawne administracji publicznej, które nie są uznawane za przepisy prawa, mimo że zawierają przepisy normatywne. W ustawie o stanowieniu prawa (ustawa nr CXXX z 2010 r.) wyróżniono dwa rodzaje instrumentów prawnych administracji publicznej: decyzje normatywne (*normatív határozat*) i zalecenia normatywne (*normatív utasítás*). Są to zasady postępowania, które nie są powszechnie wiążące, tzn. nie obowiązują wszystkich, lecz są wewnętrznymi przepisami, zasadami organizacji i funkcjonowania, które mają zastosowanie tylko do podmiotu wydającego lub podległych mu podmiotów i osób. W decyzjach i zaleceniach normatywnych nie można ustanawiać praw i obowiązków obywateli. Instrumenty prawne administracji publicznej nie mogą być sprzeczne z przepisami prawa i nie mogą być powtórzeniem przepisów prawa. We wcześniejszej ustawie o stanowieniu prawa (ustawa nr XI z 1987 r.) za źródła prawa niezaliczane do przepisów prawa (tzw. pozostałe instrumenty prawne administracji rządowej) uznano także **komunikaty statystyczne i wytyczne prawne**. W nowej ustawie o stanowieniu prawa tych źródeł prawa już się nie wymienia, jednak podczas gdy wytyczne prawne utraciły swoją moc wraz z wejściem w życie nowej ustawy (w dniu 1 stycznia 2011 r.), wydane przed tą datą komunikaty statystyczne pozostają w mocy do czasu ich uchylecia. (Wydane przez prezesa Głównego Urzędu Statystycznego komunikaty statystyczne zawierają wiążące prawnie przepisy, które obejmują wyłącznie statystyczne pojęcia, metody, klasyfikacje, wykazy i liczby).

1.1. Decyzje normatywne

W drodze decyzji normatywnych parlament, rząd i pozostałe jednostki centralnej administracji publicznej, a także Trybunał Konstytucyjny oraz Rada Budżetowa (*Költségvetési Tanács*) mogą określać swoją organizację i funkcjonowanie oraz program działania.

Również jednostki samorządu terytorialnego mogą określać w drodze decyzji normatywnych swoją działalność i program działania, a także działalność, program działania, organizację i funkcjonowanie podległych im podmiotów. Podobnie organy samorządowe reprezentujące narodowości mogą określać w decyzjach normatywnych organizację, funkcjonowanie, działalność i program działania – swoje i podległych im podmiotów.

1.2. Zalecenia normatywne

W ramach swoich kompetencji i zgodnie z przepisami prawa Prezydent Republiki, premier, przewodniczący centralnych organów administracji publicznej (z wyjątkiem rządu), przewodniczący Krajowego Urzędu Sądownictwa, prokurator krajowy, Rzecznik Praw Podstawowych, prezes Węgierskiego Banku Narodowego, przewodniczący Państwowej Izby Obrachunkowej, przewodniczący stołecznych lub komitatowych instytucji rządowych, a także burmistrzowie i notariusze publiczni (*jegyző*) mogą wydawać zalecenia normatywne określające organizację i funkcjonowanie oraz działalność podmiotów podległych im pod względem zarządzania lub nadzoru.

Ponadto parlament, Prezydent Republiki, Trybunał Konstytucyjny, Rzecznik Praw Podstawowych, autonomiczne organy regulacyjne, a także kancelaria premiera i podmioty odpowiedzialne na organizację ministerstwa mogą wydawać zalecenia normatywne w dziedzinach określonych ustawą, mające zastosowanie do członków personelu danej instytucji.

2. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego odgrywają ważną rolę w węgierskim systemie prawnym.

Zgodnie z ustawą o Trybunale Konstytucyjnym (ustawa nr CLI z 2011 r.) do **zadań** Trybunału należą:

sprawdzanie zgodności przepisów prawa z ustawą zasadniczą w trybie *ex post* (kontrola następcza);

sprawdzanie (w trybie *ex ante*) zgodności z ustawą zasadniczą ustaw już uchwalonych, lecz jeszcze nie ogłoszonych, oraz niektórych postanowień umów międzynarodowych;

indywidualne postępowanie kontrolne na wniosek sędziego: jeśli w trakcie rozpoznawania sprawy sędzia musi zastosować przepis prawny, który uważa za niezgodny z ustawą zasadniczą lub taką niezgodność stwierdził już Trybunał Konstytucyjny, wówczas sędzia – poza zawieszeniem postępowania sądowego – może się zwrócić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie niezgodności danego przepisu lub aktu prawnego z ustawą zasadniczą oraz o uchylenie jego stosowania;

rozpatrywanie skarg konstytucyjnych składanych z powodu naruszenia praw zagwarantowanych w ustawie zasadniczej: skargę konstytucyjną może złożyć osoba fizyczna lub organizacja, której dotyczy sprawa, jeśli w toku postępowania prowadzonego w tej sprawie zastosowano przepis niezgodny z ustawą zasadniczą, a więc doszło do naruszenia prawa zagwarantowanego w ustawie zasadniczej, oraz wykorzystano istniejące środki zaskarżenia bądź takie środki nie przysługują;

badanie zgodności aktów ustawodawczych z umowami międzynarodowymi;

usuwanie niezgodności z ustawą zasadniczą wynikających z pominięcia ustawodawczego;

rozstrzyganie konfliktów kompetencyjnych w obrębie organów państwowych oraz pomiędzy instytucjami samorządowymi a innymi organami państwowymi;

dokonywanie wykładni przepisów ustawy zasadniczej;

prowadzenie postępowań we wszystkich sprawach, które ustawowo wchodzą w zakres jego kompetencji.

Trybunał Konstytucyjny szczegółowo uzasadnia swoje orzeczenia. Orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego nie można zaskarżyć i są one powszechnie obowiązujące.

3. Orzecznictwo sądów

Wywiązując się z obowiązku zapewnienia jednolitego stosowania prawa i udzielania wskazówek sądom niższej instancji, węgierski Sąd Najwyższy (**Kúria**, przed dniem 1 stycznia 2012 r. zwana Sądem Najwyższym) wydaje **orzeczenia dotyczące jednolitego stosowania prawa** (*jogegységi határozat*) oraz **orzeczenia dotyczące zasad** (*elvi határozat*).

Procedura dotycząca jednolitości może zostać wszczęta w przypadku, gdy rozwój lub jednolitość praktyki sądowniczej wymaga przyjęcia orzeczenia służącego zapewnieniu jednolitości w zasadniczych kwestiach bądź gdy jedna z izb Sądu Najwyższego zamierza dokonać odstępstwa od orzeczenia wydanego przez inną izbę Sądu Najwyższego. Orzeczenie dotyczące jednolitości prawa jest wiążące dla sądów.

Orzeczenia dotyczące zasad wywodzą się z praktyki izb Sądu Najwyższego i również sprzyjają jednolitości w orzekaniu.

Orzeczenia w sprawie jednolitości prawa oraz orzeczenia dotyczące zasad są publikowane w **urzędowym zbiorze orzecznictwa Sądu Najwyższego**.

III. Zakres stosowania prawa

Zasięg terytorialny przepisów prawa obejmuje terytorium Węgier; w przypadku rozporządzeń samorządowych zasięg ten jest ograniczony do obszaru właściwości danego organu samorządowego. Zakres podmiotowy przepisów prawa obejmuje osoby fizyczne, osoby prawne i organizacje niemające

osobowości prawnej, znajdujące się na terytorium Węgier, oraz obywateli węgierskich przebywających za granicą. W przypadku rozporządzeń samorządowych zakres ten obejmuje osoby fizyczne, osoby prawne i organizacje niemające osobowości prawnej, znajdujące się na obszarze właściwości danego samorządu terytorialnego.

Ustawa o stanowieniu prawa zawiera zakaz **stosowania prawa z mocą wsteczną** i stanowi, że w przepisie prawa nie można ustanawiać ani zwiększać obowiązków, znosić ani ograniczać praw ani też uznać jakiegось działania za niezgodne z prawem w odniesieniu do okresu poprzedzającego ogłoszenie tego przepisu.

W akcie prawnym należy zawsze określić datę jego **wejścia w życie** w taki sposób, aby zapewnić odpowiedni czas na przygotowanie się do jego stosowania.

Akty ustawodawcze i przepisy wykonawcze do nich muszą mieć tę samą datę wejścia w życie. Akt prawny (lub przepis prawny) traci moc w wyniku uchylecia lub – jeśli zawiera wyłącznie przepisy zmieniające lub uchylające – na podstawie ustawy o stanowieniu prawa.

IV. Prawnicze bazy danych

Na Węgrzech dziennik urzędowy, tj. [Magyar Közlöny](#), jest publikowany w postaci elektronicznej, a jego treści przysługuje przymiot autentyczności.

Węgierski dziennik urzędowy zawiera akty prawne (z wyjątkiem rozporządzeń samorządowych) oraz następujące rodzaje dokumentów:

orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, które podlegają ogłoszeniu w węgierskim dzienniku urzędowym zgodnie z przepisami prawa lub na podstawie

orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego;

decyzje parlamentu;

orzeczenia dotyczące jednolitości prawa wydawane przez Sąd Najwyższy;

opinie Państwowej Komisji Wyborczej;

załączniki, w tym zbiór orzeczeń (Határozatok Tára);

Biuletyn Urzędowy (Hivatalos Értesítő).

Narodowa baza aktów prawnych ([Nemzeti Jogszabálytár](#)) zawiera wszystkie przepisy prawa (z wyjątkiem rozporządzeń samorządowych) oraz inne instrumenty prawne administracji publicznej obowiązujące w dniu wyszukiwania. Ustawodawstwo jest przedstawione w formie ujednoliconej wraz z poprawkami i innymi zmianami.

Bazę można przeszukiwać według tytułu i numeru, istnieje również możliwość przeszukiwania treści.

Dostęp do baz danych jest **nieodpłatny** i nie wiąże się z żadnymi ograniczeniami.

Powiązane strony

[Hiteles Elektronikus Magyar Közlöny](#)

[Nemzeti jogszabálytár](#)

Ostatnia aktualizacja: 17/07/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja

Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.